

Diskusjonsnotat fra prinsippprogramkomitéen

Landsmøtet i 2017 vedtok at Rødts prinsippprogram skal revideres. Programmet ble vedtatt i 2010, og kapittel 2, "Hvorfor sosialisme?" ble revidert i 2014.

Landsmøtevedtaket om prosessen lyder som følger:

«I perioden frem til landsmøtet i 2019 skal kapittel 3 og 4 i prinsippprogrammet til Rødt behandles i hele organisasjonen. I disse to kapitlene beskrives blant annet forholdet til andre partier, sosialdemokratiet og forholdet til fagbevegelsen. Dette er områder som er avgjørende for utviklingen av Rødt som et parti med sterke røtter i arbeiderklassen og en forståelse for hvilke krefter som kan endre samfunnet og avskaffe kapitalismen.»

Landsstyret har valgt følgende prinsippprogramkomité til å gjennomføre behandlinga i partiet:

- Leder: Ingeborg Steinholt – Fylkestingsrepresentant og LS-representant for Nordland, sitter i Rødts kvinneutvalg
- Morten Halvorsen – Kommunestyrerepresentant Notodden, lang erfaring fra fagbevegelsen
- Ole Marcus Mærøe – Lokallagsleder i Rødt Tønsberg og Færder og LS-representant for Vestfold. Satt i prinsippprogramkomitéen som skreiv programmet i 2010
- Rose Maiken Flatmo – Organisasjonsarbeider for Fellesforbundet på Stord, medlem av sentralstyret
- Ronny Kjelsberg – Fylkesleder Rødt Sør-Trøndelag og leder av prinsippprogramkomitéen i 2014 som reviderte kapittel 2
- Joachim Espe – Ås i Akershus og leder av Rørleggernes fagforening
- Ellen Engelstad – Gamle Oslo, programkomiteen til Popvenstre og redaktør i Manifest Tidsskrift
- Tomine Sandal – Medlem av Gnist-redaksjonen, tidl. nestleder og studieansvarlig i RU
- Christoffer Ellingsen – Kommunestyrerepresentant Sortland, medlem i studieutvalget for Rødt Nordland
- Hannah Berg – leder for Rødt Fredrikstad og ganske ny i partiet
- Nora Warholm Eshali – leder for antirasistisk- og minoritetspolitisk utvalg
- Janne Lisesdatter Håkonsen – Lokfører og medlem i Lokomotivmannsforbundet
- Tobias Lund - RU-leder

Komitéen har avholdt ett møte, og blitt enige om gangen videre. Vi er enige om å skrive de to kapitlene fra bånd av heller enn å pirke på de eksisterende tekstene. Vi er også enige i at det som peker seg ut som det største stridsspørsmålet er forholdet til sosialdemokratiet. Landsmøtet i 2017 vedtok også at det er nettopp diskusjon om Rødts forhold til sosialdemokratiet som skal stå sentralt fram mot landsmøtet neste vår. Her er derfor noen spørsmål som kan brukes til å sparke i gang diskusjon i laga:

Hva er sosialdemokrati i dag?

Historisk har begrepet sosialdemokrati hatt flere betydninger. Fra å rundt århundreskiftet å bety den reformistiske delen av arbeiderbevegelsen som ville avskaffe kapitalismen gjennom reformer i folkevalgte organer, til å bety en ideologi for å beholde, men tøyke kapitalismen gjennom sosiale reformer. Forskjellen mellom de partiene og organisasjonene som har jobbet for revolusjon og de som har jobbet for reformisme er de to hovedlinjene som har dominert arbeiderbevegelsen. Det er derfor avgjørende for Rødt å avklare vår rolle og hvordan vi skal forholde oss til den andre retninga.

Men hva er sosialdemokrati i dag? Er sosialdemokrati det de tradisjonelt sosialdemokratiske partiene til en hver tid står for, eller er det de sto for før? Når Arbeiderpartiet går i nyliberalistisk retning, er det det som er dagens sosialdemokrati, eller har Arbeiderpartiledelsen forlatt sosialdemokratiet? Og lever de opprinnelige sosialdemokratiske ideene fortsatt i deler av grasrota i fagbevegelsen og Arbeiderpartiet?

Et argument for det første standpunktet er at å forsøke å tøyke kapitalismen i ei tid hvor konjunktorene ikke lenger tillater å blidgjøre både arbeidere og kapitalister gjennom hurtig vekst, nødvendigvis fører til at styrende partier må akseptere nyliberalismen, altså er dagens nyliberalisme i Arbeiderpartiledelsen en

konsekvens av det tradisjonelle sosialdemokratiske standpunktet.

Et argument for det andre standpunktet er at ideen om en tradisjonell sosialdemokratisk politikk lever videre i store deler av sosialdemokratiske partier og fagbevegelse, selv om den politiske praksisen i ledelsen ikke er i tråd med disse idealene, men ofte heller i direkte motstrid til dem.

Hvilket forhold skal Rødt ha til sosialdemokratiet?

Rødt har som målsetting om en politikk som overskrider kapitalismen og vil samarbeide med alle krefter som bidrar til en rettferdig og demokratisk utvikling i retning av et sosialistisk samfunn.

Rødt er en del av en bred verdensomspennende bevegelse mot markedsliberalisme, imperialisme og rasisme. I dagens situasjon med en global aggressiv og offensiv markedsliberalistisk ekspansjon på område etter område har arbeiderbevegelsen blitt presset på defensiven. Fagbevegelsen mister makt til kapitalkreftene og kampen handler i stor grad om å begrense kapitalkreftenes virkeområde og konsekvensene av at kapitalismen brer om seg.

Denne kampen handler i dag om jobbe for sterke fagforeninger som kan forsvare arbeiderklassens interesser og om å trekke områder av samfunnet bort fra kommersialisering. Dette gjelder særlig velferdstjenester, energisektoren og samferdselssektoren. En slik kamp handler om å vise at det finnes motstand mot dagens kapitalisme, om å etablere motmakt og å vinne tilbake makt, for å danne grunnlag for en offensiv sosialistisk politikk.

Rødt støtter alle krefter som bidrar i denne kampen. Og fagbevegelsen er viktigst i dette arbeidet. Men hva skjer da når ledelsen i fagbevegelsen og ledelsen i de sosialdemokratiske partiene går inn for en politikk som støtter opp om privatisering og konkurranseutsetting? Det så vi blant annet da Arbeiderpartiet presset på for delprivatisering av Statoil, Telenor og Posten, da de gikk inn for den usolidariske pensjonsreformen med av levealdersjustering, og ikke minst støtten til EØS-avtalen som står sterkt i deler av Arbeiderpartiet og LO.

Historien har vist både nasjonalt og internasjonalt at når det er sterke bånd mellom toppene i fagbevegelsen og styrende partier kan utvikles et interessefelleskap mellom toppene som ikke gagnar grunnplanets ønsker og interesser. Dette er grunnen til at Rødt vil arbeide for en fri og uavhengig fagbevegelse som ikke er bundet organisatorisk til enkelte partier.

Rødt støtter og jobber sammen med den delen av arbeiderbevegelsen som arbeider for en politikk for mer rettferdig og demokratisk folkestyre, i motsetning til en markedsstyrt politikk med og liberalistiske økonomiske og politiske løsninger. På den måten ønsker vi å bygge allianser på kort og lang sikt for å kunne bygge grunnlaget for et sosialistisk samfunn.

Stemmer det som står i dagens program?

Som vi her har vist er Rødts forhold til de sosialdemokratiske partiene og fagbevegelsen ambivalent. På den ene siden mener vi ledelsen i Arbeiderpartiet og fagbevegelsen ikke står for en politikk for et annet samfunn, mens store deler av grunnplanet i både partier og fagbevegelsen er viktige samarbeidspartnere for et bedre samfunn. Da blir spørsmålet hvordan dette skal omtales i prinsippprogrammet vårt.

Dagens program har flere formuleringer om dette som er omstridte. De fleste som har kritisert programmet har kritisert det for språk og formuleringer. Men om vi ser bort fra om formuleringene er gode eller dårlige, stemmer følgende sitater med virkeligheten?

«Framveksten av velferdsstatene både i Norge og andre land er et resultat av et kompromiss mellom arbeiderklassen og borgerskapet. På tvers av grunnleggende interessemotsetninger har velferdsøkning blitt bytta mot arbeidsfred. Toppene i LO og Arbeiderpartiet (og etter hvert andre organisasjoner) har vært garantister for dette, og de har vekslet mellom statsrådsposter og styreverv i de store selskapene.» (Kapittel 3, Kapitalismen må avskaffes)

«En stor andel av borgerskapet besitter posisjoner i statsapparatet. I Norge dominerer borgerskapet media, deler av kulturlivet og mange interesseorganisasjoner. Deler av pampeveldet i fagbevegelsen og andre

masseorganisasjoner hører også til borgerskapet.» (Kapittel 3, Kapitalismen må avskaffes)

«Lederne i Arbeiderpartiet og SV arbeider i kraft av sin posisjon for å få kapitalismen til å bestå. De gir krisepakker til kapitalistene som har spekulert seg inn i et uføre, investerer Norges olje og gull på børsen, privatiserer og angriper fagforeningenes posisjon. De bruker partiene som redskap for å holde arbeiderklassen i ro. Flertallet av medlemmene og velgerne til disse partiene ønsker å tøyلة kapitalkreftene gjennom statlige reguleringer og styring av markedet og en økonomisk omfordelingspolitikk. Troen på at folk flest kan opprettholde og forbedre sin levestandard og livskvalitet innenfor dagens klassesamfunn er stor. De økonomiske krisene som nå rir kapitalismen vil svekke denne troen. Velferdsordninger og kollektive løsninger blir satt under press for nedbygging og privatisering. Sosial dumping skaper nye sjikt av fattige arbeidsfolk.

Tiltroen til sosialdemokratiske partier er et viktig hinder for at arbeiderklassen skal søke politisk makt over samfunnsutviklingen.» (Kapittel 3, Kapitalismen må avskaffes)

«Fagbevegelsen er i dag den viktigste organisasjonsformen for arbeiderklassens kamp. Det er gjennom fagbevegelsen arbeiderklassen kjemper for bedre lønns- og arbeidsvilkår og bedre velferdsordninger. Men fagbevegelsen er også en arena hvor toppledelsen i Arbeiderpartiet og et hierarkisk maktapparat tradisjonelt har utøvd sin passiviserende rolle. Fagbevegelsen har vært preget av lite grunnplansaktivitet utover de tillitsvalgte. Rødt ønsker å arbeide for økt aktivisering av vanlige medlemmer i fagorganisasjonene. Fagbevegelsen spiller en viktig politisk rolle. Ettersom Arbeiderpartiet har blitt stadig mer markedsliberalistisk så har LO blitt tvunget til å kjøre en mer selvstendig linje. Rødt kjemper for en ytterligere politisk selvstendigjøring av fagbevegelsen som en viktig strategisk aktør i arbeiderklassens kamp for et annet samfunn.» (Kapittel 4, Kreftene for forandring)

Bør programmet vårt si noe om Arbeiderpartiet?

Komiteen mener at programmet vårt bør si noe om hva som skiller vår ideologi fra sosialdemokrati, men trenger vi å si noe om Arbeiderpartiet konkret, eller holder det å skrive om sosialdemokratisk ideologi? Arbeiderpartiet har vært en sentral del av både oppbygginga av velferdsstaten og i å begynne nedringa av den. Arbeiderpartiet var også sentral i å knytte Norge til NATO og den utenrikspolitikken det har ført med seg. Arbeiderpartiet sto også i spissen for den ulovlige overvåkinga av venstresida i etterkrigstida. Arbeiderpartiets særegne rolle i den norske kapitalismen er viktig, men er det klokt eller uklokt å skal skrive om det i vårt program?

Bør programmet vårt si noe om LO-ledelsen?

Rødt mener at fagbevegelsen er den viktigste krafta for forandring i dag. Samtidig har toppledelsen i fagbevegelsen vært et viktig hinder for systematisk kamp i arbeiderbevegelsen. De tette sammenkoblingene mellom Arbeiderpartiet og LO har i perioder ført til at det har vært lettere for Arbeiderpartiregjeringer å gjennomføre politikk som forverrer situasjonen for arbeidsfolk, enn for Høyre-regjeringer. Dette fordi LO er mer villige til å mobilisere til kamp mot Høyre enn mot Ap. I noen tilfeller, som når pensjonsreformen ble vedtatt, fungerte LO-ledelsen garantister for å dempe motstand mot omfattende angrep på velferden.

Samtidig ser vi også at LO-ledelsen vil stå sammen med grunnplanet i fagbevegelsen og med sosialister i mange saker. Særlig når angrepene på ansattes rettigheter kommer fra en borgerlig regjering. Da er hele fagbevegelsen, inkludert LOs ledelse viktige alliansepartnere for både Rødt og andre radikale krefter. Likevel vil det ofte også i slike situasjoner være uenigheter om strategi og virkemidler, kamp eller kompromiss. Programmet vårt må si noe om fagbevegelsens viktighet. Men kan vi gjøre det uten også å fortelle om toppledelsens rolle, og hva skal vi i så fall si om den rollen?

Bør vi skrive om pampeveldet i fagbevegelsen i programmet?

Rødts politikk bygger på en materialistisk analyse. Det vil si at vi mener den konkrete virkeligheten vi lever i former våre tanker og handlinger. Når en del toptillitsvalgte i fagbevegelsen lever veldig forskjellige liv fra arbeiderne i på grunnplanet, kan det forklare en del av grunnen for hvorfor deler av toppsjiktet i fagbevegelsen har en tendens til å inngå kompromisser med maktøverne, og å aktivt hindre de som heller vil kjempe enn å samarbeide.

I dagens program kaller vi dette for et «pampevelde». Noen mener bruk av dette begrepet fører til at foku-

set flyttes fra innholdet i programmet vårt til enkeltbegrep, og begrepet har blitt brukt av nettopp toppledere i fagbevegelsen til å begrunne hvorfor Rødt ikke er et parti fagbevegelsen bør samarbeide med. Andre mener det er en god beskrivelse av et virkelig fenomen, og at det er viktig å bruke ord folk kan relatere seg til.

Bør vi forklare denne sammenhengen i programmet? Og bør vi i så fall bruke begrepet "pampevelde"? Finnes det andre måter å beskrive det samme på?"

Bør programmet vårt si noe om SV?

Dagens program behandler Arbeiderpartiet og SV likt. Er det grunnlag for det? Spiller AP og SV en lik rolle i Norge i dag? Formuleringen bærer også preg av å være skrevet under den «rød-grønne» regjeringa. Den er derfor utdatert. Trenger vi i det hele tatt å mene noe som helst om SV i prinsippprogrammet vårt i dagens situasjon?

Tilleggsspørsmål til debatt

- Hvordan kan Rødt støtte opp om venstresida i fagbevegelsen?
- Hvordan kan Rødt støtte opp om venstresida i AP?
- Hvordan kan Rødt bidra til samarbeid med organisasjoner og grupper som ønsker sosialistisk samfunnsending?

Innspill, spørsmål eller kommentarer kan sendes til Ingeborg Steinholt på ingeborg.steinholt@gmail.com